

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Пташник І.

Науковий керівник – асист. Гавришок Б. Б.

ПОРОДНИЙ СКЛАД ТА ВІКОВА СТРУКТУРА ЛІСОВИХ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ БЕРЕЖАНСЬКОГО ГОРБОГІР'Я

Актуальність теми нашого дослідження зумовлена тим, що людське втручання в процеси формування лісових ландшафтів призвело до їх суттєвого перетворення та втрати здатності до саморегулюючої. Вивчення лісових антропогенних ландшафтів Бережанського горбогір'я з метою їх раціонального використання та відтворення на сучасному етапі розвитку суспільства є необхідним як з екологічної, так і з економічної точок зору. В епоху зростаючого антропогенного впливу, загального забруднення навколишнього середовища, проблеми збереження лісів, повинні вирішуватись на державному рівні при активній участі місцевих громад.

Об'єктом дослідження виступають лісові антропогенні ландшафти Бережанського горбогір'я. **Предметом** – вікова структура та породний склад лісових антропогенних ландшафтів.

Метою роботи є: дослідити територіальні особливості розподілу породного складу та вікової структури лісових антропогенних ландшафтів Бережанського горбогір'я, окреслити шляхи їх оптимізації.

Відповідно до “Лісового кодексу України”, ліс — тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище [2].

Важливе місце в ландшафтознавстві займає вивчення лісових антропогенних ландшафтів. Останні, зокрема на Опілля, є одним із важливих чинників, що сприяє розвитку різних видів рекреаційної діяльності. Як зазначає Г.І. Денисюк (1998), на протипагу іншим антропогенним ландшафтам, лісові впродовж довготривалого і різнобічного господарського освоєння, здебільшого не формувалися, а знищувалися [1].

На сьогоднішній день більшість лісів Бережанського горбогір'я належать Державному підприємству “Бережанське лісомисливське господарство”, яке розташоване в західній частині Тернопільської області на території п'яти адміністративних районів: Бережанського, Козівського, Зборівського, Підгаєцького та Монастириського. Наше дослідження лісових антропогенних ландшафтів проводилось у межах Бережанського та Підгаєцького районів, де найбільш повно представлений комплекс природних та антропогенних факторів, характерних для Опілля і прилеглих територій.

Зони діяльності лісництв Бережанського горбогір'я рівномірно розподілені по досліджуваній території. Урманське, Нараївське, Бережанське, Козівське та Литвинівське лісництва мають простягання з північного заходу на південний схід. Конохівське та Підгаєцьке – витягнуті меридіонально з півночі на південь, і лише Завалівське лісництво – із заходу на схід. Розподіл лісових урочищ по досліджуваній території є нерівномірними. На цій основі ми визначили компактність зон діяльності лісництв. Найбільш компактно розміщене Конохівське лісництво, на другому місці – Завалівське, а Бережанське та Нараївське лісництва є найменш компактними.

Лісистість території є найважливішим показником забезпечення стабільної екологічної рівноваги агроландшафту. За даними управління земельних ресурсів (6-зем форма) ми обчислили показник залісненості досліджуваної території в розрізі адміністративних утворень.

Найменш залісною (лісом вкрито менше 20% території) є східна частина Підгаєцького району в межах території сіл: Рекшин, Надрічне, Мирне, Юстинівка, Поплави, Новосілка, Бронгалівка, Білокриниця, Старе Місто, Сільце, Галич, тощо. Більшу лісистість (20 – 30 %) мають території 10-ти сіл, а саме: Жуків, Коропатники, Мечишів, Котів, Божиків, Мужилів, Лиса, Носів, Гнильче, Голгоча. Лісистість на рівні 30 – 40 % характерна для сіл: Біще, Вербів, Нараїв, Шибалин, Саранчуки, Слов'ятин, Шумляни, Литвинів та ін. Найвища залісненість (понад 40 %) характерна для території сіл Урмань, Лапшин, Куряни, Підвисоке, Завалів, Рогачин, Тростянець.

Таким чином в межах досліджуваної території можна виділити 3 частини:

- заліснену – південно-західну;
- середньо лісисту – північну;
- мало лісисту – південно-східну.

При характеристиці лісових антропогенних ландшафтів та визначенні їх естетичної цінності враховується склад порід, вік, бонітет і повнота насаджень. За даними М. Питуляк [4]

наймальовничішими вважаються ліси, які приваблюють у всі пори року: чисті високобонітетні бори і мішані ліси зі значною часткою широколистяних порід, а також сосни і ялини, сезонномальовничі — широколистяні ліси.

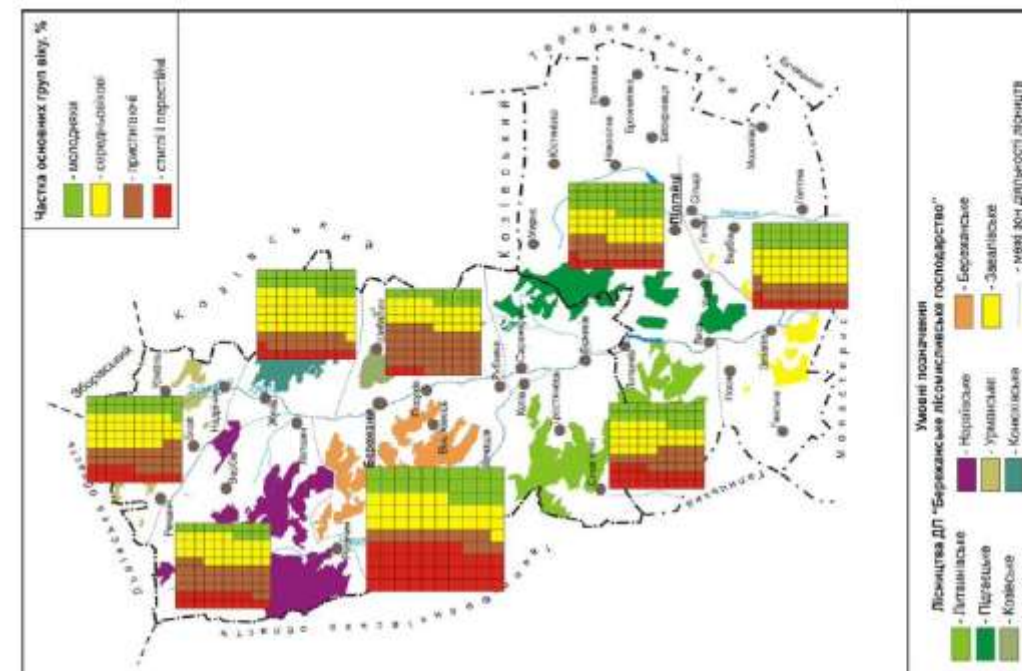

Рис. 2. Віковий склад лісових антропогенних ландшафтів Березанського горбогір'я (побудовано автором за даними [3])

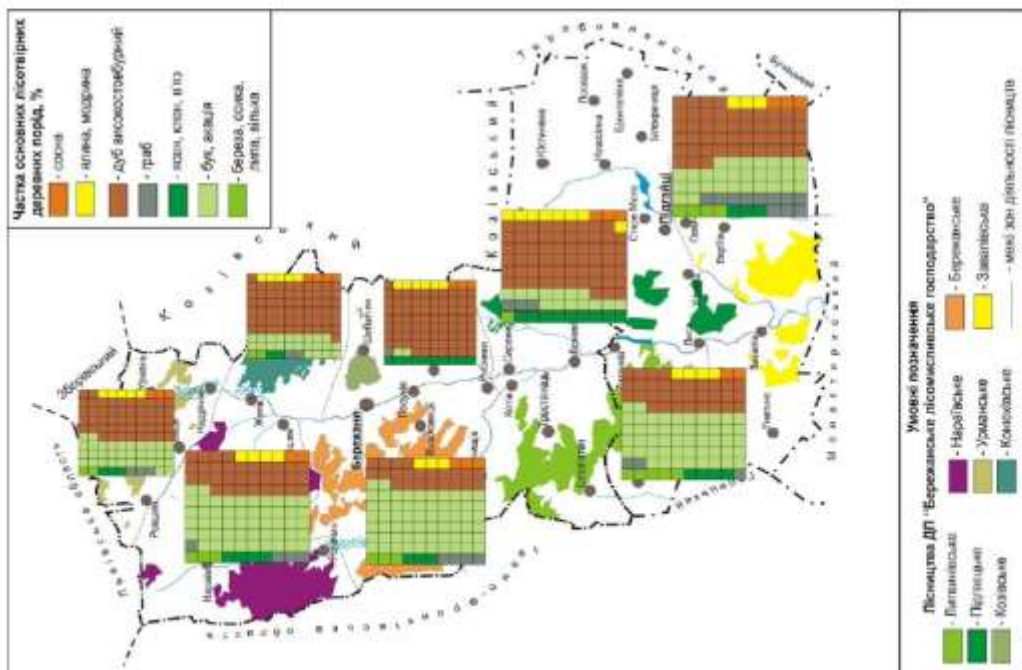

Рис. 1. Видовий склад лісових антропогенних ландшафтів Березанського горбогір'я (побудовано автором за даними [3])

Провідна роль у видовому складі деревостанів Березанського горбогір'я належить насадженням бука. Частка цієї породи найвища у складі деревостанів Нарайівського, Березанського та Литвинівського лісництв, що добре видно із картосхеми (рис.1). Враховуючи вибагливість бука до умов зволоження та температурного

режиму, у східній частині регіону його частка суттєво знижується. Домінуючою твердолистяною породою першого ярусу у Конюхівському, Козівському та Підгаєцькому лісництвах є дуб високоствовбурний. На території Урманського та Завалівського лісництв частки дуба та бука майже рівні. З-поміж інших твердолистяних порід у лісових урочищах території дослідження поширені ясен, граб, клен гостролистий, акація тощо. Частка кожної з них не перевищує 4-5 % і лише у Завалівському лісництві граб займає понад 10% лісовкритих площ. М'яколистяні породи займають мізерні площі (2 – 5%) у всіх лісництвах і представлені осикою, березою та липою. З хвойних у регіоні зростають сосна, ялина та модрина. Найбільша частка їх у Підгаєцькому лісництві (11%). Сосна на досліджуваних територіях представлена лісокультурами на крутих схилах та інших малородючих ґрунтах. Модрина набуває популярності як швидкоростуча порода, що дає якісну деревину.

Як бачимо із рис. 2, у деревостанах Бережанського горбогір'я переважають середньовікові (34,2%) та пристигаючі насадження (26%), молодняки займають 23,2% і лише 16,3% площ припадає на стиглі і перестійні насадження.

Така вікова структура свідчить про інтенсивне лісокористування на території регіону протягом останніх десятиріч та про активну роботу лісників над формуванням видового складу лісів. Вікова структура деревостанів у розрізі лісництв суттєво відрізняється. На території Бережанського лісництва переважають стиглі і перестійні деревостани (37%), а Козівського – пристигаючі (50%). Молодняки найбільшу частку вкривають у лісах Завалівського та Підгаєцького лісництв (понад 30%).

На сучасному етапі у лісах регіону проводять заходи щодо прочищення і освітлення деревостанів, посадки лісокультур на місці суцільних вирубок та на землях непридатних для сільськогосподарського виробництва. Вживається багато заходів для збереження лісу, але не зменшується антропогенне навантаження на них, тому суттєвих змін на краще поки що немає. Чимало залежить і від кожного з нас, адже розуміння елементарних санітарних норм і обережне, не хижацьке поводження в лісі, допоможе йому легше справитися з нашим впливом на нього і хоча б частково відновлюватись.

На основі проведених досліджень встановлено, що основні площі лісових антропогенних ландшафтів Бережанського горбогір'я зосереджені у західній частині регіону дослідження. Більшість їх входить до складу ДП «Бережанське ЛМГ» і розділені на зони діяльності восьми лісництв. У породному складі деревостанів домінують твердолистяні. У Бережанському, Нараївському та Литвинівському лісництвах – бук, а у інших – дуб. Частка хвойних не перевищує 10%, мяколистяних – 5%. У віковій структурі провідна роль належить середньовіковим насадженням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисик Г.І. Лісові антропогенні ландшафти / Г.І. Денисик, В.С. Канський – Вінниця, ПП “ТД ЕдельвейсіК”, 2011.-168 с.:іл. (“Антропогенні ландшафти Поділля”).
2. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
3. Матеріали безперервного лісовпорядкування земель лісового фонду ДП “Бережанське лісомисливське господарство” Тернопільського обласного управління лісового та мисливського господарства. – Львів, 2016. – 157 с.
4. Питуляк М. Лісові антропогенні ландшафти Тернопільщини та їх рекреаційне використання / М. Питуляк, М. Питуляк // Історія української географії. Частина I: Збірник матеріалів Третьої Міжнародної наукової конференції, присвяченої 130-літньому ювілею академіка Степана Рудницького. – Тернопіль, 2007. – С. 91 – 93

Гавришків В.

Науковий керівник – доц. Альтгайм Л. Б.

ОСНОВНІ ЦЕНТРИ РОЗВИТКУ ВИННО-ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ У ІТАЛІЇ

Дослідження основних центрів розвитку винно-гастрономічного туризму в Італії є важливим через те, що дана галузь є досить прибутковим й перспективним туристичним напрямком не тільки в Італії, але і у всьому світі. Вона стрімко розвивається й заслуговує на додаткові наукові дослідження та аналіз основних її складових [8].

В Україні питаннями розвитку винного туризму, як зарубіжного так і вітчизняного займаються К.С. Бадещенкова, Д.І. Басюк, Н.О. Благополучна, Т.І. Божук, А. Бусигіна, В.О. Домарецький, С.В. Іванов, О.Л. Михайлюк, В.О. Рибінцев, Є.П. Шольц-Куліков, Т.Г. Сокол та ін. Проте, динамічні зміни та політичні ситуації у різних країнах, зокрема в Італії, наочно свідчать про гостру необхідність подальшого вивчення даного питання.

Метою роботи є розглянути та визначити тенденції розвитку основних центрів винно-гастрономічного туризму в Італії.

Актуальність дослідження полягає у тому, що винний туризм є досить перспективною й прибутковою туристичною галуззю не тільки у Італії, але і у всьому світі, він інтенсивно розвивається й заслуговує наукової уваги.

Виклад основного матеріалу. Гастрономічний туризм -- це різновид туризму, що пов'язаний із ознайомленням та дегустацією національних кулінарних традицій країн світу [9].

Винний туризм – це окремий вид спеціалізованого (тематичного) туризму, пов'язаний із ознайомленням з історією, технологією та культурою споживання алкогольних напоїв у певному регіоні,